તાપી જીલ્લાના મહેરબાન અધીક ચીફ જયુડીશીયલ મેજીસ્ટ્રેટ સાહેબશ્રીની કોર્ટમાં, મુ.વ્યારા.

ફોજદારી કેસ નં. – ૧૩૫૦/ ૨૦૨૧

– : આંક–૦૧ (ચાર્જશીટ) નીચે હુકમ : –

ચેરમેનશ્રી, ડીસ્ટ્રીકટ, લીગલ સર્વિસ ઓથોરીટી તાપી, મુ. વ્યારા ધ્વારા આજરોજ સ્પેશ્યલ મેજીસ્ટ્રીયલ સીટીંગનુ આયોજન કરવામા આવેલ છે જેમાં આ કેસ હાથ ઉપર લેવામા આવેલ છે.

(૧) સાંભળ્યા, કેસ પેપર્સ ધ્યાને લીધા, તપાસ કરનાર અમલદાર ધ્વારા તપાસના અંતે આરોપી વિરૂધ્ધ મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧૮૫ મુજબના ગુન્હાનુ ચાર્જશીટ રજુ કરેલ છે.

(૨) સી.આર.પી.સી. કલમ–૪ મુજબ ભારતના ફોજદારી અધિનિયમ અને બીજા કાયદા અન્વયેના ગુનાઓની ઈન્સાફી કાર્યવાહી બાબતે જણાવામા આવે છે અને કલમ–૪(૨) મુજબ બીજા કોઈ કાયદા અન્વયેના તમામ ગુનાઓની પોલીસ તપાસ, તપાસ, ઈન્સાફી કાર્યવાહી અને અન્ય કાર્યવાહી જો બીજા કાયદામા જોગવાઈ કરવામા આવેલ હોય તો તે મુજબ અન્યથા સી.આર.પી.સી.ની જોગવાઈઓ અનુસરવાની રહે છે.

- ગુનાઓની પોલીસ તપાસ, તપાસ, ઈન્સાફી કાર્યવાહી અને અન્ય કાર્યવાહી બાબતે મોટર વ્હીકલ અધિનિયમમાં કોઈ સ્પષ્ટ જોગવાઈ કરવામા આવેલ નથી આથી સી.આર.પી.સી. કલમ–૪(૨) મુજબ સી.આર.પી.સી.ની જોગવાઈઓ અનુસરવાની રહે છે.

- મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧૮૫ ના ગુનાના ભંગ બદલ પ્રથમ ગુના માટે છ માસ સુધીની સજા અથવા દસ હજાર રૂપિયાનો દંડ અથવા બંને, બીજા અને ત્યારપછીના ગુના બદલ બે વર્ષ સુધીની સજા અથવા પંદર હજાર રૂપિયાનો દંડ અથવા બંને એવી સજાની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

– મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧૮૫ કોગ્નીઝેબલ છે કે નોન–કોગ્નીઝેબલ છે તે અંગે કોઈ સ્પષ્ટ જોગવાઈ આ અધિનિયમમા કરવામા આવેલ નથી માટે આ ગુનો કોગ્નીઝેબલ છે કે નોન–કોગ્નીઝેબલ છે તે નકકી કરવા સી.આર.પી.સી. શેડયુલ–૧ ના ભાગ–૨, ક્રમાંક નં.–૩ માં કરવામા આવેલ જોગવાઈ મુજબ જે ગુનામા ત્રણ વર્ષથી ઓછી મુદૃતની કેદની અથવા માત્ર દંડની શિક્ષાને પાત્ર ગુનો હોય તો તે નોન–કોગ્નીઝેબલ ગુનો ગણાય છે અને તેની મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧૮૫ મુજબનો શિક્ષાને પાત્ર ગુનો પણ નોન–કોગ્નીઝેબલ ગુનો ગણાય.

– મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૨૦૨ મા વોરન્ટ વગર ધરપકડ બાબતે આપવામા આવેલ સત્તા.

<u>Section</u>:- <u>202 : Power to arrest without warrant.</u>

(1) <u>A police officer in unifrom</u> may arrest without warrant any person <u>who in his presence commits an offence</u> punishable under section 184 or section 185 or section 197.

<u>Provided that</u> any person so arrested in connection with an offence punishable under section 185 shall, within two hours of his arrest, be subjected to a medical examination referred to in sections 203 and 204 by a registered medical practitioner failing which he <u>shall be released from custody.</u>

[(2) <u>A police officer in unifrom</u> may arrest without warrant any person who has committed an offence under this Act, if such person refuses to give his name and address].

(3) A police officer arresting without warrant the driver of a motor vehicle shall if the circumstances so require take or cause to be taken any steps he may consider proper for the temporary

disposal of the vehicle.

(૩) મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૨૦૨ મા પોલીસ ઓફિસરને વોરન્ટ વગર ધરપકડ કરવાની સત્તા આપવામા આવેલ છે પણ ધરપકડ કરવાની એક માત્ર આવી સત્તા હોવાના કારણમાત્રથી આ ગુનો કોગ્નીઝેબલ ગણાય? મેજીસ્ટ્રેટ પોલીસ ચાર્જશીટના આધારે કોગ્નીઝન્સ લઈ શકે? પોલીસે કરેલ ચાર્જશીટને ફરીયાદ તરીકે ગણી શકાય? આ મુદ્દાઓ બાબતે અને મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧૮૫, ૨૦૨ અને ૨૦૩ ના સીધા પરિપેક્ષ્યમા (૧)<u>મેહબુબ કોયા મોઈદિન વિરૂધ્ધ રાજય</u> ૨૦૧૧ ક્રિ.લો.જ.૨૭૯૫, (૨)<u>પોરીન્યુ ટી.કે.વિરૂધ્ધ સ્ટેટ ઓફ કેરેલા</u> ક્રિમીનલ પરચુરણ અરજી નં.૧૦૮૨/૨૦૧૧, (૩) <u>સંદિપ ઈન્દ્રાવદન સાગર વિરૂધ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજય</u> અને બીજા ૨૦૧૩ ક્રિ.લો.જ.૧૧૪૭, (૪) <u>સીગ્મોન ઉર્ફે પ્રકાશ વિરૂધ્ધ કેરેલા રાજય</u> ૨૦૧૪ ક્રિ .લો.જ.૪૬૫૭, (૫)<u>રાની શશાંક દોષી વિરૂધ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજય (ડીવીઝનબેન્ચ)</u> (૨૦૧૪) ૧ બીઓએમસીઆર (ક્રાઇમ)૩૩૯, (૬) <u>પબ્લીક પોસ્યુકયુટર વિરૂધ્ધ એ.વી.રમીહા</u> ૧૯૫૮ ક્રિ મીનલ પરચુરણ અરજી નં.૭૦૨/૨૦૧૧, (૭)<u>પશ્ચિમ બંગાળ રાજય વિરૂધ્ધ જોગીનાર મલીક</u> ૧૯૭૯ ક્રિ.લો.જ.૫૪૯, (૮) <u>નારાયણસિંહ વિરૂધ્ધ રાજય</u> ૧૯૮૬ (૧) (ક્રાઇમસ)૫૩૫ ના ચુકાદાઓમા નામદાર વડી–અદાલતોએ ઉપસ્થિત થયેલા તમામ મુદાઓની વિગતવાર ચર્ચા કરી સ્પષ્ટ રીતે એવા ન્યાયીક અવલોકનો અને નિર્ણયો કરેલ છે કે, મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૨૦૨ મા પોલીસને વોરન્ટ વગર ધરપકડ કરવાની જે સત્તા આપવામા આવેલ છે તે બે શરતો ઉપર આધારિત છે (૧) પોલીસ ઓફીસર યુનિફોર્મમા હોવો જોઈએ અને ધરપકડના બે કલાકમા રજીસ્ટર મેડીકલ પ્રેકટીશનર પાસે તેને રજુ કરવો ફરજીયાત છે(૨)યુનિફોર્મમા સજજ પોલીસ ઓફીસરની હાજરીમા આ અધિનિયમ મુજબનો કોઈ ગુનો કરવામા આવેલ હોય તો જ પોલીસ ઓફીસરને ધરપકડની સત્તા રહેલી છે. મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૨૦૨ અને ૨૦૩ મા પોલીસને ધરપકડની કોઈ અનીયંત્રીત સત્તા આપવામા આવેલ નથી. ધરપકડની આવી સત્તા સંજોગોને અનુરૂપ સ્પેશ્યલ કાર્યવાહી વાસ્તેજ આપવામા આવેલ છે. ધરપકડની આવી નિયંત્રિત સત્તા હોવાના એક કારણ માત્રથી જ મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧૮૫ મુજબના ગુના બાબતે કરવામા આવેલી સજાની જોગવાઈ સાથે

સી.આર.પી.સી.શેડયુલ–૧ ના ભાગ–૨ ના ક્રમાંક નં.૩ મા કરવામા આવેલ જોગવાઈ ઘ્યાને લ ેતા આ સ્પષ્ટપણે નોન–કોગ્નીઝેબલ ગુનો ગણાય. નોન–કોગ્નીઝેબલ ગુના બાબતે સી.આર.પી.સી.કલમ–૧૫૫(૨) મા કરવામા આવેલ જોગવાઈ મુજબની પરવાનગી લીધા વગર જો તપાસ કરવામા આવે તો ગેરકાયદેસર ગણાય છે. મેજીસ્ટ્રેટ પોલીસ ચાર્જશીટના આધારે કોગ્નીઝન્સ લઈ શકે નહી. પોલીસ ઘ્વારા કરવામા આવેલા આવા ચાર્જશીટને ફરીયાદ તરીકે પણ ટ્રીટ કરી શકાય નહી એવા સ્પષ્ટ રીતે ન્યાયીક અવલોકનો કરી નિર્ણયો કરેલ છે.

(૪) <u>નામદાર સુપ્રિમકોર્ટે, તીલકનગર ઈન્ડ્રીસ્ટ્રીસ લીમીટેડ વિરૂઘ્ઘ આંધ્રપ્રદેશ રાજય</u> ૨૦૧૧ (૧૫) એસ.સી.સી.૫૭૧, <u>કેશવલાલ ઠાકુર વિરૂઘ્ઘ બિહાર રાજય</u> ૧૯૯૬(૪) ક્રાઈમસ (સુપ્રિમકોર્ટ) ૧ ૨૧ તેમજ <u>નામદાર હાઈકોર્ટોએ,</u> <u>મણીચંદ વિરૂઘ્ઘ રાજય</u> ૧૯૯૯ ક્રિ.લો.જ.(દિલ્લી) ૧૫૧૨, <u>એસ.સમ્થાન સાહેબ વિરૂઘ્ઘ પી.એસ.આર.અંજાને ચેલ્લુ</u> ૨૦૦૩ ક્રિ.લો.જ.૨૪૮, <u>અરૂણકુમાર ભાર્ગવ વિરૂઘ્ઘ મઘ્યપ્રદેશ રાજય</u> ૨૦૦૨ ક્રિ.લો.જ.૨૧, <u>અવિનાશ મઘુકર મુખેડકર વિરૂઘ્ઘ રાજય</u> ૧૯૮૩ ક્રિ.લો.જ.૧૮૩૩, <u>પ્રભાકર પાન્ડુરંગ સાંજગીરી વિરૂઘ્ઘ મહારાષ્ટ્ર રાજય</u> ૧૯૮૬(૧)ક્રાઈમસ (બોમ્બે) ૧૬૮, <u>શિવાનંદ ગીરઘર નાઈક વિરૂઘ્ઘ સબ ઈન્સ્પેકટર પોલીસ</u> ૨૦૦૦ ક્રિ .લો.જ.૪૭૭૬ (બોમ્બે) <u>મનમથાગીરી વિરૂઘ્ઘ ઓરિસ્સા રાજય</u> ૨૦૦૨(૧) ક્રાઈમસ ૪૬૪ ના કેસોમા નામદાર અદાલતોએ એવા સ્પષ્ટ ન્યાયીક અવલોકનો કરેલ છે કે, સી.આર.પી.સી.કલમ–૧૫૫(૨) મા કરવામા આવેલી જોગવાઈ એ ફરજીયાત સ્વરૂપની જોગવાઈ છે આથી આ જોગવાનઈનુ પાલન કર્યા વગર પોલીસ ગુનાની તપાસ કરી શકે નહી આમ છતા જો તપાસ કરવામા આવે તો ગેરકાયદેસર ગણાય છે, મેજીસ્ટ્રેટ આવા કેસમા પોલીસ ચાર્જશીટના આધારે કોગ્નીઝન્સ લઈ શકે નહી. સી.આર.પી.સી.કલમ–૪૬૧ મુજબની આ એવી ગેરકાયદેસરતાઓ ગણાય છે જેનાથી સમગ્ર કાર્યવાહી દુષીત બને છે.

(૫) મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૨૦૨ મા પોલીસને વોરન્ટ વગર ઘરપકડ કરવાની જે સત્તા આપવામા આવેલ છે તે કોઈ અનિયંત્રતિ સત્તા આપેલ નથી. આ ઘરપકડની સત્તા સંજોગોને અનુરૂપ સ્પેશ્યલ કાર્યવાહી વાસ્તેજ આપવામા આવેલ છે. ઘરપકડની આવી

નિયંત્રિત સત્તા હોવા માત્રથી જ મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧૮૪, ૧૮૫ અને ૧૯૭ મુજબના ગુનાઓ કોગ્નીઝેબલ બની જતા નથી. મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧૮૫ મુજબના ગુના બાબતે કરવામા આવેલી સજાની જોગવાઈ સાથે સી.આર.પી.સી. શેડયુલ–૧ ના ભાગ–૨ ના ક્રમાંક નં.૩ મા કરવામા આવેલ જોગવાઈ ધ્યાને લેતા આ ગુનો સ્પષ્ટપણે નોન–કોગ્નીઝેબલ ગુનો છે. નોન–કોગ્નીઝેબલ ગુના બાબતે સી.આર.પી.સી.કલમ–૧૫૫(૨) મા કરવામ ાઆવેલ જોગવાઈ મુજબની યોગ્ય પરવાનગી લીધા વગર જો તપાસ કરવામા આવે તો આવી તપાસ ગેરકાયદેસર ગણાય છે, મેજીસ્ટ્રેટ આવા ગુના સબબ પોલીસ ચાર્જશીટના આધારે કોગ્નીઝન્સ લઈ શકે નહી. નોન–કોગ્નીઝેબલ ગુનો હોવા છતા પોલીસ ધ્વારા શરૂઆતથી જ જાણે કોગ્નીઝેબલ ગુનાની જેમ જ સી.આર.પી.સી.કલમ–૧૫૪ અન્વયે એફ.આઈ.આર. દાખલ કરી, કોગ્નીઝેબલ ગુનાની જ તપાસ કરી, તપાસના અંતે અદાલતમા ચાર્જશીટ રજુ કરેલ છે આથી આવા ચાર્જશીટને ફરીયાદ સી.આર.પી.સી.કલમ–૨(ડી) તરીકે ટ્રીટ કરી શકાય નહી. મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧ ૮૫,૨૦૨ અને ૨૦૩ મા કરવામા આવેલ કાયદાકીય જોગવાઈઓ, ઉપરોકત પેરા નં.૩ અને ૪ ના કેસ લો માં નામદાર સુપ્રિમકોર્ટ તેમજ નામદાર હાઈકોર્ટેએ કરેલ ન્યાયીક અવલોકનોના આધારે કાયદાકીય સેટલ પરિસ્થિતિ ધ્યાને લેતા મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧૮૫ મુજબનો ગુનો નોન–કોગ્નીઝેબલ ગુનો છે. સી.આર.પી.સી.કલમ–૧૫૫(૨) ની જોગવાઈ એ ફરજીયાત સ્વરૂપની જોગવાઈ હોવાથી તેનુ પાલન કર્યા વગર પોલીસ ગુનાની તપાસ કરી શકે નહી આમ છતા જો તપાસ કરવામા આવે તો તે ગેરકાયદેસર છે, મેજીસ્ટ્રેટ આવા કેસમા પોલીસ ચાર્જશીટના આધારે ગુનાનુ કોગ્નીઝન્સ લઈ શકે નહી આમ છતા જો ગુનાનુ કોગ્નીઝનસ લેવામા આવે તો તે સી.આર.પી.સી.કલમ–૪૬૧ મુજબની એવી ગેરકાયદેસરતાઓ ગણાય છે જેનાથી સમગ્ર કાર્યવાહી દુષીત બને છે આવા ગુનાનુ કોગ્નીઝનસ લઈ પ્રોસેસ ઈસ્યુ કરવામા આવે તો તે એબ્યુસ ઓફ પ્રોસેસ ગણાય, હકુમત વિહીન કાર્યવાહી બને આવી કાર્યવાહી શરૂઆતથી જ નિરર્થક **(void abinitio)** ગણાય છે આવી નિરર્થક કાર્યવાહી પાછળ અદાલતનો સમય વ્યતીત કરવો ન્યાયીક રીતે પણ યથા યોગ્ય ગણી શકાય નહી. આમ આ તમામ કાયદાકીય જોગવાઈઓ ધ્યાને લઈ આ કેસની કાર્યવાહી સી.આર.પી.સી.કલમ–૨૫૮

મુજબ બંધ કરી ન્યાયના હિતમા નીચે મુજબનો હુકમ આજરોજ લોકઅદાલત ના દિવસ ે યોજવામાં આવેલ સ્પેશીયલ મેજીસ્ટ્રીયલ સીટીંગમા જાહેર કરવામા આવે છે.

– : : હુકમ : : –

(૧) આરોપી વિરૂધ્ધ મોટર વ્હીકલ એકટની કલમ–૧૮૫ મુજબના ગુન્હાની કાર્યવાહી સી.આર.પી.સી.કલમ–૨૫૮ અન્વયે બંધ કરી આરોપીને છોડી મુકવાનો આદેશ કરવામાં આવે છે.

(૨) મુદ્દામાલ બાબતે વચગાળાના તબકકે જો કોઈ હુકમ કરવામાં આવેલ હોય તો આ હુકમથી કાયમ કરવામાં આવે છે, જો વચગાળા તબકકે હુકમ કરવામા આવેલ ન હોય તો તે બાબતે ઈન્કવાયરી કરી મુદ્દામાલ સોંપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

(૩) સમયમર્યાદાની જોગવાઈને આધિન રહી અધિકૃત ઓથોરીટી સી.આર.પી.સી.કલમ–૩૦૦(૫) મુજબ આરોપી સામે ફરી કેસ દાખલ કરી શકે છે.

હુકમ આજરોજ યોજવામાં આવેલ સ્પેશીયલ મેજીસ્ટ્રીયલ સીટીંગમા તારીખ–૧૨ મી માહે–માર્ચ , સને–૨૦૨૨ ના રોજ જાહેર કરવામાં આવેલ છે.

(વિજયકુમાર આર. સોલંકી)
અધીક ચીફ જયુડીશીયલ મેજીસ્ટ્રેટ,
તાપી મું. વ્યારા.
જજ કોડ નં.–જીજે૦૧૧૬૫

તા.૧૨/૦૩/૨૦૨૨
તાપી મું. વ્યારા